

Sjätte sinnet ³

Konst i Västerås stift 2013

The Sixth Sense

Art in the Diocese of Västerås

sjätte sinnet

7 konstnärer 6 kyrkor
19 maj – 1 september 2013

I livets skiftande situationer

Konsten i våra kyrkor känner inga gränser. Den talar till oss när vi stiger in i kyrkorummet – utan filter; utan särskilda arrangemang. Om vi så är helt ensamma i den öppna kyrkan blir du – och jag – inbjudna att möta konstnärers tankar och berättelser, uttryckta i målningar, skulpturer, filmer eller annan konstnärlighet.

För varje människa – i livets skiftande skeden – finns erbjudandet om delaktighet i kyrkans liv och kyrkans rum. Här har konsten en särskild betydelse. Bildkonsten tar vid där orden inte räcker till – talar sina egna språk, genom sekler och millenier: Livets stora frågor om födelse och död, om längtan, kärlek och svek, om naturens överlevnad och meningen med vår stund på jorden tar gestalt i bilder och former. Många verk hjälper oss att med klarare blick se på frågorna – och på oss själva. Andra viskar förslag till svar – ger tillit, tillförsikt och kanske inspiration att komma till tro.

Sjätte sinnet ger utrymme till konst från vår egen tid. Betydande samtidskonstnärer är inbjudna att med sina verk kittla vårt sjätte sinne.

Svenska kyrkan i Västerås stift arrangerar nu Sjätte sinnet³. Sju konstnärer visar verk i och vid fem kyrkor så geografiskt nära varandra att vi på en och samma dag kan se hela konstupställningen. Sjätte sinnet³ genomförs i värdefull samverkan med konstverksamheten i landstingen i Dalarna och Västmanland och med fem entusiastiska värdförsamlingar.

Välkommen till ett äventyr, där konst, kyrka och kulturhistoria möter framtidens utmaningar!

Thomas Söderberg
Biskop

An invitation from the Bishop

Art in our churches knows no boundaries. It speaks to us as soon as we enter the church – no filters, no special conditions. If we are therefore totally alone in an open church you – and I – are invited to receive the artists' thoughts and stories expressed in paintings, sculptures, films or other media.

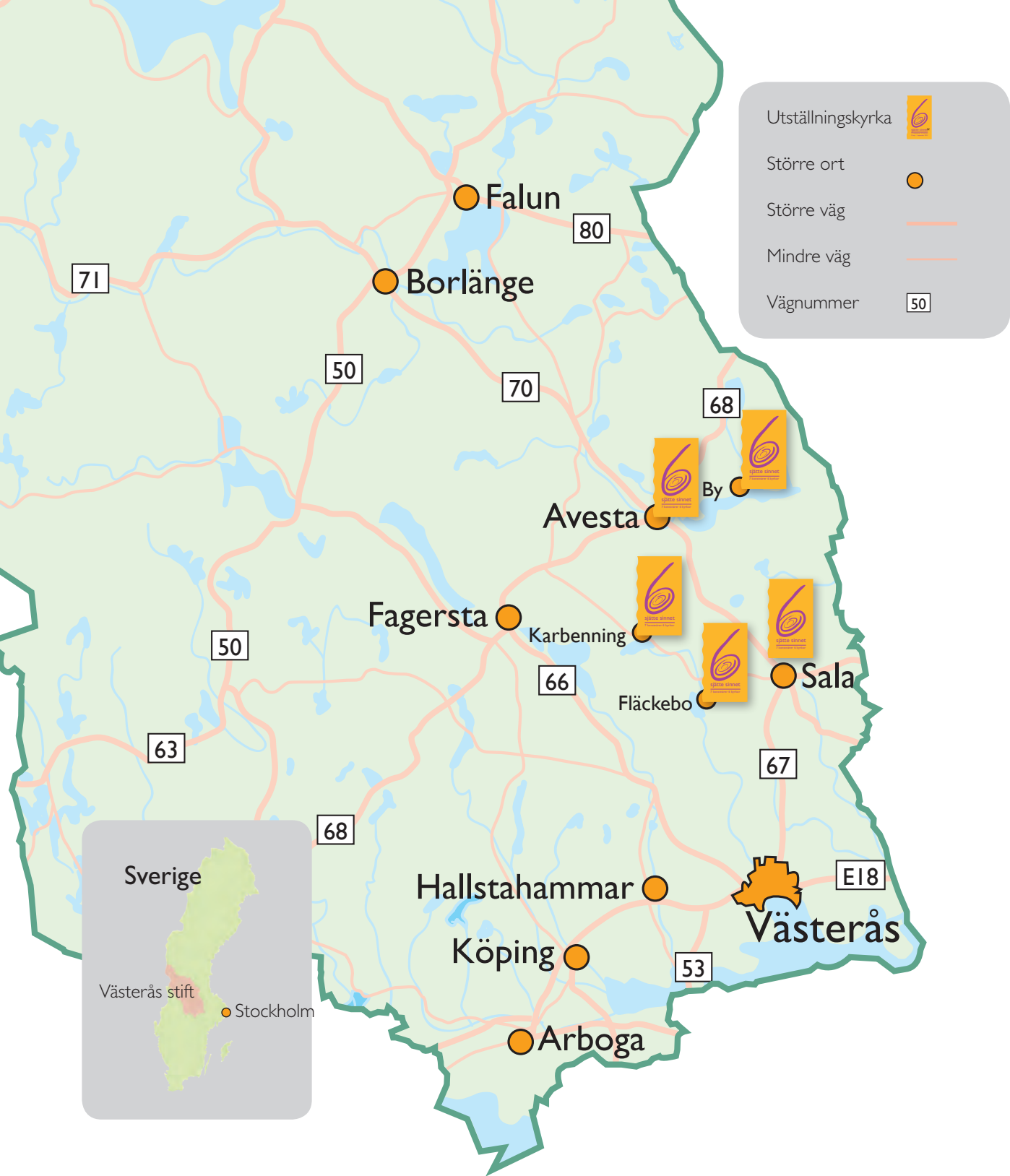
Every person – in the ever changing periods of life – is offered the chance to participate in the church and its work. Here art has special significance. Art takes over where words leave off – speaks in its own language over centuries and millennia. Life's great mysteries of birth and death, yearning, love and betrayal, the survival of nature, and the meaning of our time on earth are portrayed in pictures and figures. Many works of art help us face these issues – and ourselves – more clearly. Others whisper suggestions to answers – give hope, confidence and maybe inspiration to faith.

The Sixth Sense provides space for contemporary art. Leading artists are invited to titillate our sixth sense with their works.

The Swedish Church in the Diocese of Västerås now organises Sixth Sense III. Seven artists are exhibiting their works in five churches so geographically close together that all the exhibitions can be seen in one day. Sixth Sense III takes place with the invaluable cooperation of the county councils in Dalarna and Västmanland, and five enthusiastic congregations.

Welcome to an adventure where art, the church and cultural history meet the challenges of the future!

Thomas Söderberg
Bishop of the diocese of Västerås

Innehållsförteckning

I livets skiftande situationer	3
Konsten i kyrkan	6
Sjätte sinnet – en resumé	7
Konstnärerna	8
Avesta kyrka	10
Helena Piippo Larsson	12
By kyrka	14
Thomas Qvarsebo	16
Fläckebo kyrka	18
Mia Malmlöf	20
Karbennings kyrka	22
Roland Backlund och Yngve Mauritsson	24
Sala Kristina kyrka	28
Michael Söderlundh	30
Mats Lodén	32
Faktasida	34
Sjätte sinnet	36

Konsten i kyrkan

Rubrik

There has always been pictorial art in churches that has been used to educate, decorate and display power and glory. It has lent itself well never asking questions that could affect the theological content even if wilful artists have added their own ideas, Michelangelo in the Sistine Chapel and Bror Hjorth's unconventional Jesus. Art in Dalarna has long had strong connections with the Bible such as the popular 19th century art motifs direct from the Bible that decorated many a farm here.

Bible 2000 in modern Swedish was published when the Church and State were separated. The Church has updated its language and music to everyone's liking. This has not however applied to pictorial art. New pictures in churches tend to decorate rather than move. We want *The Sixth Sense*³ to bring people back to the real meeting with art in churches. Hopefully we can pose new questions this summer and show the scope art can offer.

New techniques and ideas are highlighted by focusing on six beautiful churches. I see *The Sixth Sense*³ being important in making art a vital tool in church work.

Jordi Arkö – County Art Dalarna.

Foto: Lena Nyberg

Konsten har alltid funnits i kyrkan. Bildkonsten har brukats både som ett pedagogiskt redskap och för att smycka och manifesteras makt och härlighet. Symboler och tecken har arbetats fram för att förstärka identitet och gemenskap.

Konsten har genom alla tider lånat sig till sina uppdragsgivare, varit en god och lojal medarbetare och kanske inte ställt onödiga frågor som skulle kunna störa det teologiska innehållet. I enstaka fall kan vi ändå se att starka, självständiga konstnärer smyger in sitt eget tänk i sina uppdrag. Se exempelvis på Michelangelos grandiosa bibeltolkning i Sixtinska kapellet. Ganska snart retuscherade teologer bort "nakenheten" i många av figurerna. Konstnären Bror Hjorth visade en annan sorts Jesus i Jukkasjärvi än vad som då allmänt ansågs som den "sanna bilden".

Konsten i Dalarna har en lång tradition av starka kopplingar till bibeln. Jag tänker då främst på dalmåleriet som blomnade upp under 1800-talet och som har blivit ett signum för Dalarna. I den folkliga konsten hämtades ofta motiv direkt från bibeln och omformades till tablåer som fick pryda väggar och tak i de större gårdarna i Dalarna med omnejd. Vi ser numera spår av detta måleri i dalahästar, i modern design och i turistbroshyrer från Dalarna. En del ser detta arv

som en belastning och andra som en tillgång. Det jag tycker är intressant är att folkkonsten faktiskt hämtade sina motiv från bibeln.

Samtidigt som Svenska kyrkan fick sina nya relationer till svenska staten, utkom Bibel 2000 där man med hjälp av tidens främsta lingvister och teologer översatte bibeltextern till modern svenska. Parallellt med språket har kyrkan under många år progressivt arbetat med musiken för att få den att gå i fas med samtiden. Kyrkokörer, organister och församlingar är inte alls främmande för moderna musikverk i gudstjänsten. Däremot har vi på något sätt stannat upp när det gäller bildkonsten. När nya bilder smyger sig in i kyrkorummet är det mer för att dekorera än för att beröra.

Med 6:e sinnet³ vill vi inspirera och vägleda nutidsmänniskan till verkliga konstmöten i kyrkan. Vi landar mitt i Sommarsverige för att förhoppningsvis ställa nya frågor och visa på den bredd som bildkonsten kan erbjuda kyrkorummet – och dess besökare – i vår tid. Både ny teknik och nya tankar finns med i bagaget och tillsammans med kyrkans företrädare vill vi också sätta fokus på fem vackra och spännande kyrkobyggnader. Som konstkonsulent för Dalarna, ser jag 6:e sinnet³ som en viktig länk i arbetet med samtidskonsten. Jag hoppas att konsten återigen ska bli ett verkligt och vasst redskap i det kyrkliga arbetet.

Jordi Arkö, Länskonst Dalarna.

Sjätte sinnet – en resumé

Foto: Kristoffer Hellman

Så länge människan har varit människa har hon valt att uttrycka sig konstnärligt. Människor har målat i grottor; ristat på hällar

och för tålig vardagsnyttia format vackra föremål av lera och trä. Minnesmärken för liv – och död – har fått sköna former och stilig dekor. Genom årtusendens konstverk talar människor som levde då – långt bort i tiden – till oss som lever nu.

Så är det också med konsten i våra kyrkor: Så länge människan har varit kristen har hon engagerat bildkonstnärer för att gestalta vägval och möjligheter. Konst kan ge oss skönhet, ro och behag – få oss att se bortom orden och det sakligt fattbara. Konst kan gripa tag, få oss att vakna och med nya ögon se på oss själva, de stora frågorna om meningen med livet, kanske rentav de hisnande perspektiv som tro kan öppna.

Svenska kyrkan i Västerås stift skapade Sjätte sinnet för att ge konstnärer från vår egen tid betydelsefulla platser i kyrkorna. Ingen vet – och alla anar – vad det sjätte sinnet är: Det som tillför tillvaron ännu en dimension utöver vad vi självklart kan se, höra, lukta, smaka och känna – kanske förnimmelse av en helhet som rör strängar djupt inom oss. Konsten – liksom livets stora frågor – talar direkt till oss som

människor, utan att fråga efter tillhörighet eller traditioner.

Sjätte sinnet hade premiär 2007 och genomfördes då i stort format med medverkan av 24 konstnärer; 22 församlingar; i samverkan med konstverksamheterna i Landstinget Dalarna och Regionförbundet Örebro. Konstutställningen fick därmed redan från start förankring i Svenska kyrkan runt om i hela stiftet. Sjätte sinnet lockade tusentals besökare – även många ovana kyrkobesökare – som genom konsten mötte trotsiga frågor och modiga gestaltningar med existentiell bärkraft.

Sjätte sinnet återkom 2010 med nya konstnärer; nya kyrkor; nya värdmöten och också nytt format. Sjätte sinnet blev en konstrunda för en dag – med möjlighet för besökaren att i ett sammanhang möta utställningens alla verk, i kyrkor med olika arkitektoniska språk, rimligt nära varandra geografiskt.

Sjätte sinnet 2013 bekräftar stiftets vilja att återkommande och med höga kvalitetsambitioner låta samtidskonsten ta plats i kyrkorna. Gensvaret från inbjudna konstnärer är även nu mycket stort, och flera av dem visar för första gången verk i kyrkorum. För Svenska kyrkan i Västerås stift är det tredje gången giltigt. Samtidens konst hör hemma i samtidens folkkyrka.

Karin Perers

The Sixth Sense - a summary

Since the dawn of time man has expressed himself artistically – painted on cave walls, carved on rocks and modelled in clay and wood. To commemorate life – and death – works of art speak to us across the millennia. The same applies to churches.

Artists have been asked to illustrate choices and opportunities, to bring us peace and quiet, to let us see beyond the words and the facts. Art gives us new insights into existential questions, maybe even giddy perspectives that faith can bring. The Sixth Sense was created to give contemporary artists room to show us a dimension over and above what our other senses tell us.

From the start in 2007 with 24 artists and 22 congregations, the exhibitions have been deeply rooted in the churches throughout the diocese. The Sixth Sense returned in 2007 in a new format – several art galleries in a day. Visitors had the chance to see works of art against the background of churches of different architectural design.

The Sixth Sense 2013 confirms the will of the Diocese to maintain the high ambitions of presenting contemporary art in today's churches.

Karin Perers

Konstnärerna

Roland Backlund *Karbennings kyrka*

Borlänge, f. 1948. Mångsidig konstnär som använder vitt skilda material och uttrycksmedel i events och installationer; till exempel eld och is. Har gjort många offentliga utsmyckningar; bland annat uppmärksammade "Vattnet, Kraften, Skogen och Drömmarna" på Svea lantmäns silo vid riksväg 70 i Hedemora. Arbetar för närvarande huvudsakligen med glas, emalj och skulptur.

Foto: Yngve Mauritsson

Helena Piippo Larsson *Avesta kyrka*

Stockholm, f. 1981. Född och uppvuxen i Västerås. Examen vid Konsthögskolan i Umeå 2011. Arbetar med filmiska verk, skulptur och installationskonst. Har gjort permanent utsmyckning i Universitetsparken i Linköping. Blev 2010 Årets svenskfinska konstnär, en tävling som arrangeras av Suomiart, Sverigefinska bildkonstnärernas förening, med motivering: "God konst väcker alltid frågor: (*Verket*) lyfter fram frågor om seendet, om hur landskap representeras, om vårt sätt att upptäcka och om kulturens kraft att styra blicken. ...".

Foto: Per-Arne Sträng

Mats Lodén *Sala stadspark*

Insjön, f. 1951. Skulptör som växte upp i en konstnärsfamilj och först gick sin egen väg och blev verkstadsarbetare och timmerman för att slutligen, med gediget hantverksskunnande i bagaget, landa som konstnär. Välkända är hans ultramarinblåa rondellutsmyckningar i Säter och Gagnef och skulpturen av skidkungen Sixten Jernberg vid Limesforsen i Västerdalarna. I Sjötte sinnet kommer "Den blå katedralen" att resas i Sala stadspark vid midsommartid och finnas kvar där till mitten av september.

Foto: Stig Mylback

Michael Söderlundh *Kristina kyrka, Sala*

Stockholm/Leksand, f. 1942. Målare och jazzmusiker. Arbetar även med grafik, mest tornål och olika etsningstekniker; samt muralmålning (Örebro lasarett). Han säger själv: "I mina ögon är måleriet ett oöverträffat uttrycks sätt. Det är en långsam teknik som ger seendet och handens villrådighet tid till rådrum... Den slutgiltiga bilden har jag aldrig kunnat förutse." Boken Nermålad horisont (Atlantis förlag 2004) ger spännande ingång till hans bildvärld.

Foto: Thomas Svensson

Thomas Qvarsebo *By kyrka*

Stockholm, f. 1947. Namnkunnig skulptör som genom sina många offentliga uppdrag är representerad runt om i landet och även i Oslo. Har bland annat i Stockholm gjort bronsskulpturer av Olof Palme i Sveriges Riksdag och av Lennart Hyland i SVT:s entré samt i rostfritt stål verket Jas på Långholmen, relaterat till det Jasplan som störtade där.

Foto: Christian Veltman

Mia MalmLöf *Fläckebo kyrka*

Stockholm, f. 1954. Mia MalmLöf är i första hand målare. I hennes måleri möter vi en färgstark bildvärld som kan föra tankarna till både Paul Gauguin och amerikanskinfluerad popkonst. Hon manifesterar sin inspiration från antiken såväl som från nutiden; motiven är en livsresa i färg och form, i tid och rum. Är representerad i offentliga miljöer runt om i Sverige och har haft en mängd utställningar inom och utom landet.

Foto: Per-Jalkman

Yngve Mauritsson *Karbennings kyrka*

Gagnef, f. 1950. Lyhörd konstnär som har gjort många i naturen poetiskt förankrade installationer; är mycket intresserad av mötet mellan natur, trädgård och konst. Är även en skicklig emaljkonstnär och har gjort ett flertal offentliga utsmyckningar inte minst i denna teknik. Svensk mästare i snöskulptur 1992 och 1994.

Foto: Marianne Hedkvist

The Artists

Roland Backlund *Karbenning Church*

Borlänge, Born 1948. Multifaceted artist who uses such diverse materials and means of expression in events and installations as fire and ice. Many of his works are in public places including one that has attracted a great deal of attention, The water; the power; the forest and the dreams on an agricultural silo beside national highway 70 in Hedemora. Now works mainly with glass, enamel and sculptures.

Photo: Yngve Mauritsson

Helena Piippo Larsson *Avesta Church*

Stockholm, Born 1981. Born and raised in Västerås. Graduate of the Umeå College of Art in 2011. Works with film, sculpture and installations. Has works that permanently stand in the University Park in Linköping. Was Finno-Swedish artist in 2010, a competition organised by Suomiart – the Finno-Swedish painters association – on the grounds that "Good art always poses questions. (The work) raises the question of seeing, of how the landscape is to be represented, of our way of discovering and of culture's power of controlling the eye..."

Photo: Per-Arne Sträng

Mats Lodén *Sala town park*

Insjön, Born 1951. Sculptor who grew up in a family of artists to then go his own way as mechanic and carpenter before finally, with great experience of handwork, ending up as an artist. His ultramarine decorations on roundabouts in Säter and Gagnef are well known as is his sculpture of Nordic skier Sixten Jernberg at Limesforsen in Västerdalarna. For the Sixth Sense his Den blå katedralen (The blue cathedral) is being erected in Sala town park at midsummer where it will remain until the middle of September.

Photo: Sigg Myrliäk

Michael Söderlundh *Kristina Church, Sala*

Stockholm/Leksand, Born 1942. Painter and jazz musician. Also works with graphics, mostly dry-point and various etching techniques as well as murals such as at Örebro Hospital. As he says, "For me painting is an unbeatable form of expression. It's a slow technique that gives the indecision of the eyes and the hands time to consider... I've never been able to predict the final result." Author of Nermålad horisont (Painted over horizon) gives an exciting insight to his art.

Photo: Thomas Svensson

Thomas Qvarsebo *By Church*

Stockholm, Born 1947. Renowned sculptor who through his many public commissions is exhibited throughout the country as well as in Oslo. His works in Stockholm include the bronze statues of Olof Plame in the Swedish parliament as well as Jas, the work in stainless steel on Långholmen that commemorates the JAS plane that crashed there.

Photo: Christian Veltman

Mia Malmlöf *Fläckebo Church*

Stockholm, Born 1954. Mia Malmlöf is in the first place a painter. Her works portray a colourful world that is reminiscent of Paul Gauguin and American influenced pop art. She draws her inspiration from both classical times and the present; the subjects are a life's journey in colour and design, time and space. Has many works in public places throughout Sweden and has had a number of exhibitions at home and abroad.

Photo: Per Jalkman

Yngve Mauritsson *Karbenning Church*

Gagnef, Born 1950. Keenly aware artist who has made a number of poetic installations based on nature; is very interested in the meeting between nature, the garden and art. Is also a skilled worker in enamel and has been responsible for many works in public places. Swedish master in snow sculpture in 1992 and 1994.

Photo: Marianne Hecklviist

Avesta kyrka

Avesta kyrka uppfördes 1652-1655 i barockstil, med centraltorn och åtta kupolformade valv. Kyrkan hade tydliga likheter med Tyska kyrkan i Stockholm, som byggts strax innan av samma byggmästare.

Avesta drabbades 1803 av en stor brand, som totalförstörde kyrkans tak och torn. 1851 fick kyrkan ett nytt torn i väster och vid en stor renovering 1884 förvandlades kyrkan exteriört till en nygotisk kyrka. Vid en restaurering 1904 insattes i koret två glasmålningar i nygotik, utförda av Neuman och Vogel. Interiören är idag stilmässigt splittrad och domineras av stora renoveringar på 1950-talet och 1970-talet. Kvar från den ursprungliga barockkyrkan finns murarna, de åtta slagna romanska valven och de tre mittpelarna samt minnestavlor och begravningsköldar.

Den mäktiga altaruppsatsen skänktes 1661 av myntmästaren Markus Kocks maka, Elisabet von Eijk, och är en replik av altaruppsatsen i Tyska kyrkan. Sex mindre målningar på baspartiet visar bilder ur passionshistorien. Den stora altartavlan återger nattvardens instiftande, den övre och mindre, som är en pannå, korsfästelsen. Inga säkra uppgifter finns om konstnärerna.

Predikstolen från 1763 i sirligaste rokoko är förfärdigad i Stockholm av bildhuggaren Nils Hamberg. Altarskranket från 1751 är utfört av Bjurfors mässingsbruk.

Dopfunten i grön marmor, komponerad av konstnären Eugen Erhardt, skänktes 1939 av kyrkvärden Eric Westlin.

Avesta Church

From 1649-51, Avesta Church was built in the Baroque style between 1652 and 1655 with a central tower and eight dome-shaped arches. There are clear similarities between it and the Tyska Church in Stockholm which had been built just before by the same master builder.

A major fire in 1803 destroyed the church's roof and tower. A new tower was erected in 1851 in the west and during a total renovation in 1884 the exterior was transformed into a new Gothic church. Two Neo-Gothic stain glass windows by Neuman and Vogel were fitted in the choir during the restoration in 1904.

The interior is stylistically disharmonious and is dominated by a major renovation during the 1950s and 1970s. All that remains of the Baroque church are the walls, the eight Romanesque arches and the three central pillars as well as commemorative plaques and hatchments, funereal coats of arms.

The impressive retable was donated in 1661 by Elisabet von Eijk the wife of the master of the mint, Markus Kock, and is a copy of the one in the Tyska Church. Six smaller paintings on the base section depicts scenes from the Passion. The large altarpiece depicts the origin of the Holy Communion, the upper and smaller, which is a panel, the crucifixion. There is no reliable information about the artists.

The pulpit from 1763 in the most elegant rococo was completed in Stockholm by the sculptor Nils Hamberg. The alter rail from 1751 comes from Bjurfors brass works. The green marble baptismal font, the work of the artist Eugen Erhardt, was donated in 1939 by churchwarden Eric Westlin.

Helena Piippo Larsson

Ögonblick när ljuset leker i skimrande strån och ståtliga veteax, vyer över väna åkerlandskap och glittrande sjö, sommarsky som färgas rosa. Med poesi för Helena Piippo Larsson oss nära naturen – öppnar våra sinnen för skönheten i skapelsen, det förunderligt vackra i spirande växtlighet, insekters surr; fåglars läten, vindens sus. Andäktigt står betraktaren inför hennes första verk i den filmiska sviten "Modern Love". Spåren av människan är varsamma – såpbubblor som dansar ut över nejden, prunkande sädesfält och nyfikna ugndjur som signalerar levande lantbruk.

Dramatiken stegras i den andra filmen. Vinden blåser upp, himlen mörknar: Naturens ramar och begränsningar får en tillspetsad illustration genom fåglar i bur. Ögonblick byts mot tusenåriga perspektiv, där de gamla ekarna tycks träda fram som naturens väktare. Har inte livet samma rätt att gro om 400 år som då deras ollon myllades i jorden?

I Sjätte sinnet presenterar Helena Piippo Larsson en helt ny film, "Europa". På en strand vandrar hästar fritt. Motivet är betagande. Ändå smyger känslan av undran och oro sig på – vad lurar bortom den harmoniska bilden? Hur hanterar människan – och mänskligheten – sin och hästarnas planet? När naturen skadas, måste alltid någon betala – frågorna är vilka och när...

– Det finns en längtan att komma nära naturen, säger Helena Piippo Larsson. Jag vill låta naturen göra sin röst hörd – utan regi. Kameran registrerar ett nu som rymmer både minnen och vägval inför framtiden.

– Jag vill uppmärksamma sådant som vi ofta går förbi, lyfta fram detaljer, skapa möten och visa oanade sammanhang. I tuschteckningar tittar talgoxens öga på oss, närgånget och närvarande, samtidigt nästan abstrakt. I en installation i universitetsparken i Linköping har jag som ett pärlhalsband hängt glober av spegelglas i ett träd.

Helena Piippo Larsson är född 1981, utbildad vid Konsthögskolan i Umeå, verksam och bosatt i Stockholm. "Europa" är framtagen i samarbete med Per-Arne Sträng och verket har, liksom del 2 av "Modern Love", fått stöd av Film i Västmanland. I arbetet med "Modern Love" medverkade Fredrik Streiffert.

Foton: Helena Piippo Larsson

Helena Piippo Larsson

Light dancing on glistening hay and magnificent ears of wheat, views over rolling countryside and glistening lakes, a rose coloured summer sky. The buzz of insects, bird song, the sighing of the breeze in the trees. Poetically Helena Piippo Larsson's film trilogy Modern Love immerses us in nature, opening our senses for the beauty of creation. Even nature's darker side has its place with a rising wind, a darkening sky and a giant oak standing ominously like a guardian of nature.

A new film, Europa, is being shown in the Sixth Sense. A charming scene of horses wandering free over a beach – but what lurks beyond this harmonious picture? How is mankind managing its – and the horses' – planet? When nature is suffers someone, something has to pay but who and when....

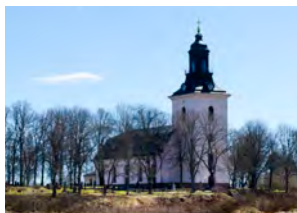
"There is a yearning to come close to nature," explains Helena Piippo Larsson. "I want to let nature make its voice heard, without human intervention"

Helena Piippo Larsson was born in 1981, studied at Umeå College of Art and works and lives in Stockholm.

By kyrka

By kyrka byggdes 1793 och tillhör den utbredda gruppen av nyklassicistiska kyrkor. Såväl utvändigt som invändigt är By kyrka mycket sparsam och enkel beträffande utformning och detaljer. Det är framför allt de djupa fönsternischema, portarnas diskreta nischer, takfotens list samt tornets huv som ger kyrkan dess egen karaktär.

Kyrkan är till sitt yttre i stort oförändrad och invändigt har tilläggen och förändringarna genom årtiondena eftersträvat kyrkans ursprungliga karaktär och nyklassicismens stilspråk. Nuvarande valvutsmyckning av stuck tillkom 1895, samtidigt som väggindelningen med pilastrar, överstycken och lister. Nuvarande färgsättning tillkom 1960.

Ett särdrag som speglar bygdens karaktär är de många inslagen av gjutjärn i konstruktionen, utsmyckningen och gravarna. Gjutjärn förekommer bl.a. i trapphäll, solbänkar, masverk, urnor, staket och gravårdar.

Kyrkans förmämsta klenod är det flamländska altarskåpet, som anses vara tillverkat under början av 1500-talet i Jan Bormans verkstad i Bryssel. Det anges härstamma från föregångaren till nuvarande kyrka och är numera placerat över högaltaret. Skåpet visar likheter med sin motsvarighet i Västerås domkyrka, båda anses ha samma upphovsman. Figureerna i Bys altarskåp skildrar i tre bildsviter Kristi lidande och död. Även målningarna på luckornas fram- och baksidor skildrar scener ur Kristi liv.

I korfönstren insattes 1938 två glasmålningar skapade av konstnär Torsten Nordberg. De skildrar Dopet och Vigseln. Triumfkrucifixet hör till kyrkans äldsta inventarier och dateras till omkring 1300.

Dopfunten, som är placerad i södra delen av koret, är av gotländsk kalksten. Den dateras till 1200-talets mitt och har förmodligen tillhört inredningen i samtliga kyrkor som förekommit på platsen.

Predikstolen är tillverkad 1842 i Västerås, troligen hos den kända fabrikören O.A. Dahlman. På korräcket står ett timglas som är uppsatt på en italiensk ljusstake från 1700-talet.

By Church

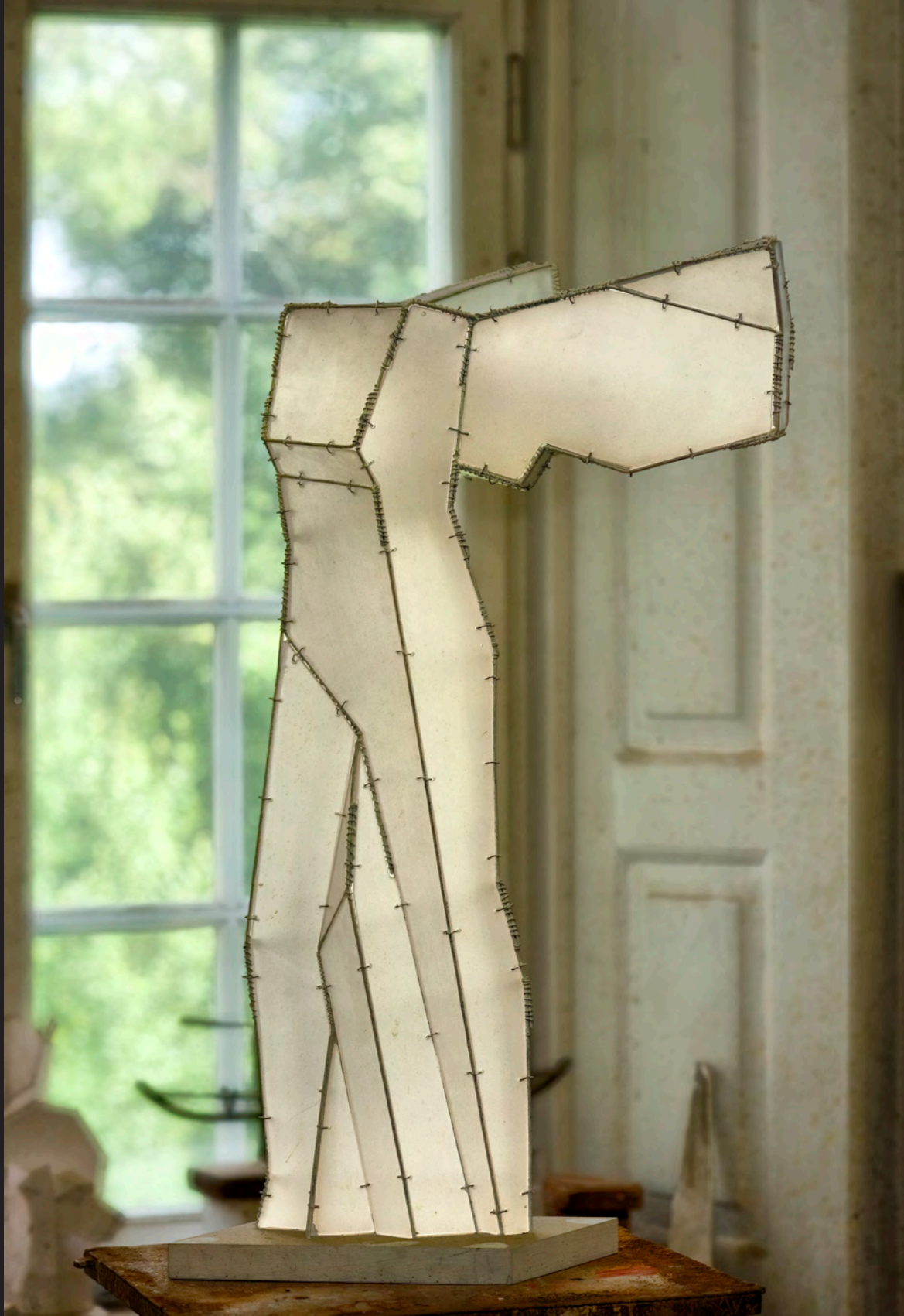
By Church was built 1793 and belongs to that widespread group of neoclassical churches. The design and decoration of both the interior and the exterior are very plain and simple. It is mainly the deep window recesses, the doors' discrete niches, the border on the roof's base and the spire of the tower that give the church its distinct character.

One distinctive feature that reflects the character of the district is the large amount of cast iron in the design, decoration and tombs. This material is used in such places as the staircase railing, window sills, tracery, urns, railings and gravestones.

The church's finest treasure is the Flemish alter screen which is believed to have been made at the beginning of the 16th century at Jan Borman's workshop in Brussels. It is thought to originate from the predecessor to the present church and is now placed over the high altar. It is similar to the one in Västerås Cathedral; both were probably made by the same craftsman. The figures in the three pictures on By's alter screen represent the suffering and death of Christ. The paintings on the front and backsides of the panels also depict scenes from the life of Christ.

Two stained glass windows by Torsten Nordberg were installed in the choir in 1938. They depict Christening and Marriage. The Crucifix with corpus is amongst the church's oldest possessions and dates back to around 1300.

The baptismal font, which is in the southern part of the choir, is made from Gotland limestone. It dates from the middle of the 13th century and has presumably been a feature of all the churches that have existed on this site. The pulpit was made in 1842 in Västerås, probably at the well-known workshop O.A. Dahlman. On the choir railing is an hourglass mounted on an Italian candlestick from the 18th century.

Thomas Qvarsebo

Energin, engagemanget och närvaron är påtaglig hos människor som tar gestalt i Thomas Qvarsebos skulpturer: Körsångare, flöjtister, artister, forskare, statsmän – några anonyma till namn, tydliga i sina uttryck, andra världskända, legendariska. Genom konstverken blir intensiteten i deras liv och gärningar uppenbar för nya generationer – också när motiven själva är gångna ur tiden.

Med till synes enkla, vikta plan tolkar Thomas Qvarsebo finstämda nyanser: Han för oss nära människan – in i det djupt personliga, in i passion och lidelse. Hans konst stannar inte vid mötet med en annan människa – den kan få oss att med nya ögon se på oss själva.

– Upplevelser har nästan alltid fler dimensioner: När kören sjunger Messias i Storkyrkan är det inte endast musiken som berör – där finns också ett visuellt tilltal, ett formspråk uttryckt i strama enkla dräkter; nothäften som rytmiskt bläddras och tvärflöjtens horisontella linje som bjuder motstånd mot allt vertikalt. Skulpturer blir mitt sätt att berätta vidare.

Thomas Qvarsebo ser Sjätte sinnet som en möjlighet till korsbefruktning. Hans egna verk med spår av vår samtid får föra dialog med konst från svunna tider: Gemensam är den sakrala klangbotten hos kyrkans medeltida skulpturer och Thomas sångare, musiker, seraf och gudliga hand. Serafen är ett himmelskt väsen som får ängels skirhet och grace genom plexiglas – och armeringsjärn.

Thomas Qvarsebo arbetar med stål, corten, koppar, brons, plexiglas och förstas gips. Hans sångare, arbetare och idrottsmän finns i många städer runt om i hela landet. Ingen annan nu levande konstnär har en så namnkunnig verksförteckning över skulpturala porträtt: Nathan Söderblom, Greta Garbo, Nils Ferlin, Nacka Skoglund och Lennart Hyland för att nämna några.

Mest uppmärksammas är Thomas Qvarsebo för den uttrycksfulla bronskulpturen av Olof Palme som är placerad i Sveriges Riksdag. I Jukkasjärvi kyrka hänger Thomas Qvarsebos "Farkost" som en förbindelse mellan uråldrigt färdstätt och allas vår resa till det okända, till det oändliga.

Thomas Qvarsebo är född 1947, utbildad vid Konsthögskolan och bosatt i Stockholm.

Foton: Christian Veltman

Thomas Qvarsebo

Vitality, commitment and involvement are obvious in the people portrayed in Thomas Qvarsebo's sculptures. Choristers, flutists, artists, researchers, statesmen – many anonymous, others internationally famous, legends. Art brings out the intensity of their lives and achievements for new generations – even if their motives are hidden by the mists of time.

His subtle imagery brings us closer to the subjects, their passion, their suffering. His art is not just a meeting with another person, we see ourselves with new eyes. Experience can have several dimensions; to the music from the choir are the visual images of their dress, the rhythmic turning of the music and the horizontal flute against everything else vertical.

Thomas Qvarsebo is best known for his sensitive bronze sculpture of Olof Palme in the Swedish Parliament. Other well-known works include Greta Garbo and Fridtjof Nansen. He sees the Sixth Sense as an opportunity for crosspollination, his works in dialogue with art from the past.

He was born in 1947 and studied at the Royal University College of Fine Arts in Stockholm where he lives.

Fläckebo kyrka

Kyrkplatsen i Fläckebo är en av stiftets mest välbevarade kyrkomiljöer. Sockenmagasin, kyrkstallar och komministergård är byggnadsminnesförklarade.

Platsens första kyrka antas ha tillkommit på 1100-talet och

var möjligen av trä. Ursprunget till den nuvarande byggdes under 1400-talets sista decennier. Kvar från medeltiden finns dopfunten (1200-tal), träskulpturer av Olof (1300-tal), St Görän med draken, Maria och Birgitta (1400-tal) samt ett stort triumfkrucifix (1400-tal). Kyrkans medeltida ursprung visar sig också genom de två stjärnvalven, slagna under senare delen av 1400-talet. Efter en förfallsperiod genomgick kyrkan stora reparationer under senare hälften av 1500-talet. På 1600-talet förnyades kyrkorummets med ny altarpupsats.

För övrigt är kyrkorummets färgsättning och inredning till stor del åstadkommen på 1800-talet. Altare, altarprydnad och predikstol i nyklassisk stil tillkom 1832 och orgelfasaden 1862. Bänkinredningen och det målade korfönstret ingick i arkitekt Agi Lindegrens omgestaltning 1893-94. De båda främre tunnvalven, som slogs vid 1798 års utbyggnad, är dekorerade med växtrankor, medaljonger och utdrag från de fyra evangelierna efter Agi Lindegrens anvisningar. Vid nästa inre förnyelse 1926 fick även de båda medeltida stjärnvalven dekormålningar som avbildar evangelisterna samt änglar och lyror.

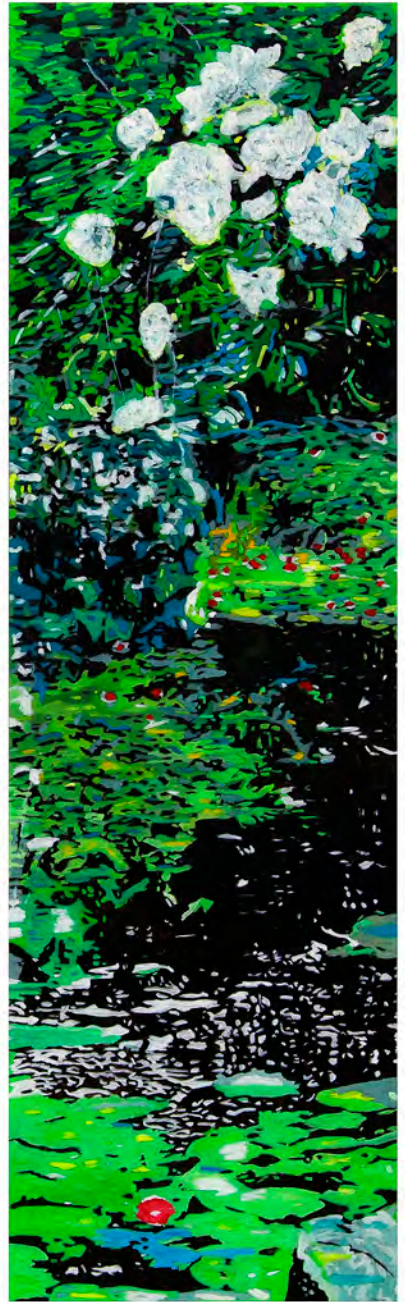
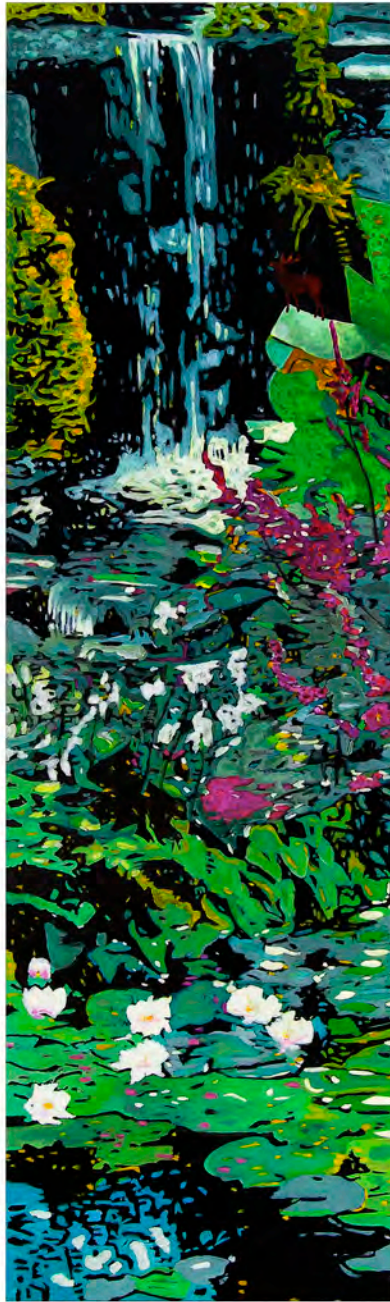
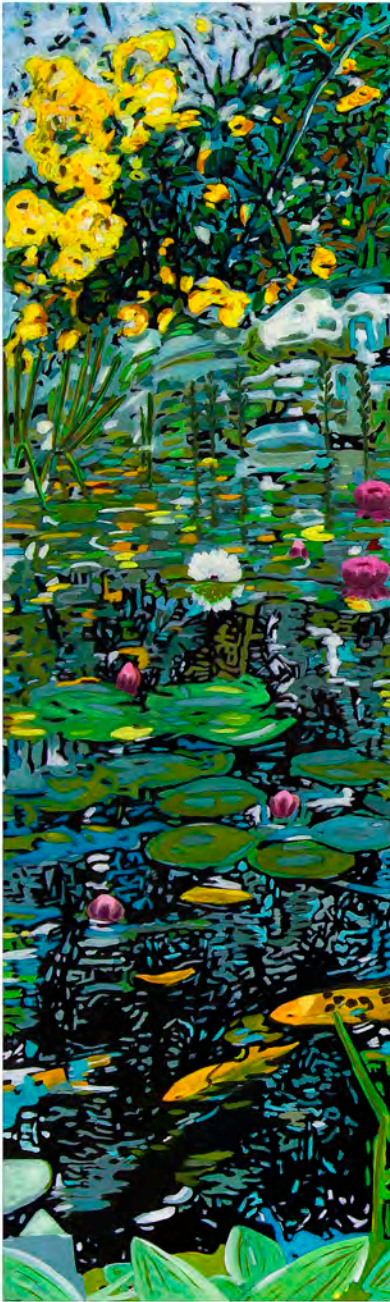

Fläckebo Church

The site of the church in Fläckebo is one of the best preserved ecclesiastical settings in the diocese. The parish store, the church stalls and curate's residence are listed buildings of historic interest.

The first church on the site is believed to have been built in the 12th century and was probably of wood. The origins of the present building date back to the last decades of the 15th century. Relics from the Middle Ages include the baptismal font (13th C), wooden carvings by Olof (14th C) of St. George and the dragon, Mary and Birgitta (15th C) as well as a large crucifix with corpus (15th C). The medieval origins of the church can be seen in the two stellar vaults from the end of the 15th century. After a period of decay the church underwent a major restoration in the last half of the 16th century. In the 17th century the interior was renovated with a new retable.

Otherwise the colours of interior and fittings are mostly from the 19th century. The altar, its decorations and the pulpit in the neoclassical style date from 1832 and the organ façade from 1862. The pews and the stained glass choir window are part of the alterations carried out by the architect Agi Lindegren between 1893 and 1894. Both the barrel vaults from the extension of 1798 are decorated with vines, medallions and excerpts from the four gospels from instructions by Agi Lindegren. Both the medieval stellar vaults were painted with scenes depicting the Evangelists as well as angels and lyres in the next renovation of the interior in 1926.

Mia Malmlöf

Källan – det livgivande vattnets språng ur jordens innandöme – är en pulserande åder i Mia Malmlöfs konstnärliga skapande. Vattnet som symbol för födelse. Vattnet som förutsättning för allt levande på vår planet. I många målningar och installationer är själva källan närvarande. I andra verk blommar vattnets verkan fram – genom prunkande trädgårdar med paradisk klang, gyllene gläntor i skira skogar eller eleganta hjortar som med högburna huvuden iakttar betraktaren. Perspektiven växlar från sensuella vyer, som väcker längtan att stiga in, till närhet där blommors kronblad blir till mönster som vore de kartor över landskap.

"Om fåglarna tystnar" är samlande namn för Mia Malmlöfs installation i Fläckebo kyrka. Redan titeln ställer oss inför den största frågan av alla: Hur kan själva livet överleva?

– För mig är måleriet en resa – en livsresa i tid och rum, färg och form. Jag tänker inte i banor av nutidskonst och dåtidskonst. För mig är konsten tidlös.

– "Om fåglarna tystnar" är en del av den hemlighetsfulla trädgården som i sin tur utvecklar temat Livias trädgård, inspirerat av en antik fresk. Jag läste om den förfallna barockträdgården Sacro bosco di Bomarzo, Den heliga skogen, och funderade på vad trädgården, paradiset, står för: Växande, förmultnande, återkommande. Påminnelsen om att allt kött är hö. Det handlar om en trädgård, befolkad av figurer, magi och andeväsen. Om kampen mellan ont och gott.

Mia Malmlöf är född 1954, utbildad vid Konsthögskolan i Stockholm och bosatt där. Hon är representerad i en rad offentliga miljöer runt om i Sverige och har ställt ut internationellt.

*Livet är som vi
finner det – döden också.
En avskedsdikt?
Varför insistera?*

Daie-soko (1089-1163)

Mia Malmlöf

The source – where life-giving water flows from the bowels of the earth – is the pulsing artery in Mia Malmlöf's artistic creation. Water as a symbol of birth, as the premise for all life on earth. The source is ever present in many of her paintings and installations. In others it is water's effect – luxuriant gardens reminiscent of Eden or golden glades in dense forests. From close-ups where petals become patterns to sensual views that invite you to step in.

Mia Malmlöf's works clarify the multifaceted meaning of the source. In the interplay between people the source of knowledge is an essential basis for reflection, broadmindedness and long-term sustainable conclusions, not least for nature itself.

Should the birds silence is the collective name for Mia Malmlöf's three large paintings on glass in Fläckebo Church. For her painting is a journey in time and space, colour and design where art is timeless. Through the Sixth Sense, Mia Malmlöf's works meet medieval architecture and art. The interface becomes real.

Mia Malmlöf was born in 1954, studied at the Royal University College of Fine Arts in Stockholm where she lives.

Karbennings kyrka

Karbennings kyrka byggdes 1845 och har en tidstypisk och välbevarad nyklassicistisk exteriör. Mer förändrat är kyrkorummet, vars nuvarande utseende i hög grad är resultat av omgestaltningar 1903 och 1945-46. Vid

den förra skedde nyinredning och omdispositioner; vid den senare tillkom nuvarande färgsättning. Båda gånger tycks syftet ha varit att komma ifrån en del av stramheten i den ursprungliga, nyklassicistiska interiören. Störst särprägel ger färgsättningen, i huvudsak ett verk av en grupp kyrkomålare under ledning av en konservator:

Det ursprungligen vitkalkade valvet fick en lavering som efterliknar ett uppsprickande molntäcke. Väggarna stänkmålades i dämpad grå och ockragul nyans. Längst ned på väggarna har man satt upp de gamla bänkgavlarna som sockelpaneler. De har också stänkmålats, men i en mörkare färg. Mitt på södra långsidan finns ett vindfång i nybarock, byggt 1903 efter ritningar av arkitekt Agi Lindegren. Denne har även ritat altaruppsatsen med förgyllda kolonner och profilerat krön, samt den öppna bänkinredningen. Altartavlan med motivet av Maria Magdalenas möte med den uppståndne Kristus har målats av Olle Hjortsberg. Altartavlan i den gamla kyrkan utgjordes av ett epitafium som numera hänger på södersidan av koret.

Över dopaltaret hänger en tavla som målades av Carl Kjellin år 1896. Den föreställer konstnärens fru som flicka och beskriver en händelse i hennes barndom. Hon var ute och plockade blommor när hon skrämdes av ett åskväder. Plötsligt stod Jesus där i hela sin gestalt och kunde ge henne tröst. När kvinnan långt senare omkom i en olyckshändelse orsakad av ett åskväder kom hennes man ihåg berättelsen och målade tavlan, som han skänkte till kyrkan för att hedra minnet av sin hustru.

Predikstolen i vitt och guld, gjord av O.L. Dalman i Västerås, satt ursprungligen över altaret, men flyttades 1903 till korets norra sida. Dopfunten i kalksten är tillverkad omkring 1500. En insats till dopfunten skänktes 1947 av Axel Ax:son Johnson. Den väger ca 10 kg och är tillverkad i Salasilver av C.F. Carlman i Stockholm.

Karbenning Church

Karbenning Church was built in 1845 and is typical for the period with a well preserved Neoclassic exterior. The interior however has undergone more change, the present appearance being the result of renovations in 1903 and 1945-46. Redecoration and rearrangement took place during the former; the present colour scheme was adopted during the latter. On both occasions the aim appears to have been to eliminate the austerity of the original neoclassical interior. The colour scheme made the greatest change, primarily the work of a group of church painters under the leadership of a restorer:

The original whitewashed ceiling was given a wash drawing that gave the effect of breaks in the clouds. The walls were splash painted in shades of soft grey and ochre. The old pew ends were mounted at the bottom of the walls as base mouldings. These have also been splash painted but in a darker colour. In the middle of the southern long wall is a Neo-baroque porch built in 1903 after drawings by the architect Agi Lindegren. He also drew the retable with gilded columns and profiled ridge as well as the open pews.

The white and gold pulpit, the work of O.L. Dalman in Västerås, was originally located over the altar but was moved in 1903 to the north side of the choir:

The limestone font was made around 1500. A liner for the font was donated in 1947 by Axel Ax:son Johnson. It weighs about 10 kg and is made of Sala silver by C.F. Carlman in Stockholm.

The church, together with the former bell tower, the former vicarage and the church hall, form a close knit environment of listed buildings.

Roland Backlund och Yngve Mauritsson

Strömmande vatten är symbol för livets flöden i verket, som för en sommar blir altartavla i Karbenning kyrka. Det porlandet ljudet från vårbäckens friska vattenfall väcks till liv i betraktarens eget inre. Vattenfallet är magnifikt inramat av ärgad kopparplåt, som reser sig som en port och altartavla. Framför altartavlans rinnande vatten står dopfonten – friskt vatten i glasskål, buren av en enkel konstruktion av det material som blev resultatet av Bergslagens många dämningar, bygdens eget järn.

– Vatten är förutsättningen för allt liv på jorden, säger konstnärerna Roland Backlund och Yngve Mauritsson. Vattnet har så många betydelser – för liv och hälsa, för kraft, arbete, mekanisering och industrialisering. Älvarna, sjöarna och haven, som en gång delade landskap, kontinenter och folk, blev genom djärva initiativ och flytande farkoster sedan färdvägar som förenar.

– I bibelns berättelser återkommer vattnet gång på gång. Vattnet förmerar jordens resurser i rika fiskefångster, gröna ängder och bördiga dalar. Vattnet delar sig och ger trygg flyktväg för Israels folk. Jesus gör tvärt om – han går på vattnet. Dopvattnet bekräftar delaktigheten i kristen gemenskap.

Roland Backlund och Yngve Mauritsson har varit konstnärskolleger i årtionden. Gång på gång har de valt att samarbeta kring större installationer och projekt, ofta med halm och eld eller is och snö som material. Runt om i Europa har de deltagit i workshops och mästerskap inom halm- och eldkonst och belönats med VM-silver. Var för sig har de långa meritlistor med inte minst offentlig konst.

Roland Backlund arbetar främst med skulptur och monumental gestaltningar. Hans emaljverk på silon i Hedemora ger alla resande en kanal ut i kosmos – från "vattnet, kraften, skogen, drömmarna" för Dalälvens tydligt blå band ut i världsalltet, till andra planeter; till stjärnor och nebulosor. I själva verket är vi alla alltid på färd i rymden, tänker konstnären. Roland Backlunds "gnällmur" i Borlänge knyter an till världsreligionerna och utmanar samtidigt oss alla att, här och nu, vända gnäll till egen, positiv aktivitet. Roland arbetar också med glas och är primus motor i konstnärernas glasverkstad i Stora Tuna.

fortsättning på nästa uppslag

Roland Backlund och Yngve Mauritsson

This summer water that means so much to us both literally and symbolically is the essence of the alterpiece at Karbenning Church. The rippling sound of the spring's fresh waterfall awakens life in the heart of the onlooker and is magnificently framed by verdigris coloured copper plate that rises like a portal and alterpiece. In front is the font – fresh water in a glass bowl standing on the district's own iron.

Water is a basic premise for life and the artists Roland Backlund and Yngve Mauritsson believe it permeates every part of our lives – health, work, travel, commerce. In the Bible it is a recurring feature, dividing to free the fleeing the Israelites while Jesus walked on it.

Roland Backlund and Yngve Mauritsson have been colleagues for decades with installations and workshops throughout Europe. Their materials have varied from ice and snow to straw and fire. The Sixth Sense is the first time their work has appeared in a church.

Roland Backlund works mainly as a sculptor and with large designs. He is famous for his enamel Vattnet, Kraften, Skogen och Drömmarna (The water, the power the forest and the dreams) on an agricultural silo beside national highway 70 in Hedemora. His "wailing wall" in Borlänge challenges us to turn complaining into something positive. He is also a leading figure in the artistic glassworks at Stora Tuna.

Yngve Mauritsson draws with charcoal and works with enamel and film, increasingly with the last, turning documentaries into an art form. His works with dreamlike motifs appear in offices, police stations and schools.

The idea of water came to Yngve Mauritsson who built up and filmed the waterfall. Roland Backlund was fascinated by accompanying the film with a material closely associated

Yngve Mauritsson tecknar med kol och arbetar genom bland annat emalj och film. Med tiden har det blivit mer och mer film, och dokumentärfilmandet har tagit steget till filmisk konst. "Jag tar konstnärligheten med in i filmen", säger han. Yngve Mauritsson har gestaltat förvaltningshus, polishus och förskolor – med drömska motiv i stora kolteckningar och skulpturer som också tål att lekas i.

Sjätte sinnet är konstnärarduons första medverkan inne i kyrkorum. – Det är en stor utmaning att tillföra ny konst i ett sammanhang som har varit bestående i långa tider. Vi vill göra något med respekt för kyrkan och kulturarvet och samtidigt beröra genom uttryck från vår egen tid, säger Yngve.

Idén om vattnet kom till Yngve Mauritsson, som byggde upp och filmade vattenfallet i en bäck. Roland Backlund såg tjusningen i att ackompanjera den nya filmen med ett kyrkans eget material, märkt av tid och väderlek. I sin ateljé hade han redan gamla kopparplåtar från Falu Kristine kyrktak som han fick köpa när kyrkan renoverades. I glasverkstaden har han nu gjort den stiliga nya dopskålen.

Mötet mellan det nya och det mycket gamla skapar magi, som förstärks när verket talar i sin tysthet. Lyckliga är de som sommaren 2013 får förmånen att fira gudstjänst, vigas, döpas eller i stillhet njuta vid Karbenings djärvt förnyade altare.

Roland Backlund är född 1948 och bosatt i Borlänge. Yngve Mauritsson är född 1950, bosatt i Gagnef.

with churches and created the new font in his workshop. The fusion of the old and the new creates a magic that the congregation can enjoy during the summer of 2013.

Roland Backlund was born in 1948 and lives in Borlänge. Yngve Mauritsson was born in 1950 and lives in Gagnef.

Kristina kyrka i Sala

Kristina kyrka i Sala uppfördes 1635-41 som ett av stiftets mest påkostade byggnadsverk. Kyrkans påkostade utförande berodde på Sala silvergruva, vid denna tid en av rikets viktigaste inkomstkällor. Statusen steg ytterligare då

änkedrottning Hedvig Eleonora vistades i Sala 1710-11 för att komma undan pesten som drabbat huvudstaden. Till minne av detta skänkte drottningen kyrkan en altaruppsats 1714, av vilken två förgyllda skulpturer räddades från den stora branden och ännu finns kvar: Själva altartavlan förstördes av branden, men en kopia av den hänger idag på södra väggen.

Den nuvarande altartavlan skildrar Jesus med apostlarna vid sista måltiden. Den är skänkt av drottning Ulrika Eleonora 1738 och sannolikt målad av hovmålaren Georg Engelhardt Schröder.

De fem barockstolarna i koret har tillhört Ulrika Eleonora och är märkta med hennes initialer.

1762 tillkom predikstolen i barockstil, utförd av bildhuggare Holmin i Västerås.

Vid sidan av 1700-talet präglas kyrkan i hög grad av 1900-talsförändringar. Mest känd är 1905-06 års inre omgestaltning, ledd av arkitekt Erik Lallerstedt, då kyrkorummet fick sina nuvarande golv och sin färgsättning med dekorationer i jugendstil, som givit kyrkan smeknamnet "Rosenkyrkan".

Kristina Church

The Kristina Church in Sala was built from 1635 to 1641 as one of the most elaborately decorated buildings in the diocese. This lavish work was a result of the closeness to the Sala silver mine, at the time one of the country's most important sources of income. The church's status increased further when the queen dowager Hedvig Eleonora lived in Sala 1710-11 to avoid the plague that was rife in the capital. In memory of this the queen donated a retable in 1714 of which all that remains are two gilded statues that were saved from the major fire. The altarpiece itself was lost in the fire but a copy of it hangs today on the south wall.

The altarpiece depicts Jesus and the Twelve Apostles at the Last Supper. It was given to the church by Queen Ulrika Eleonora in 1738 and was probably the work of the court artist Georg Engelhardt Schröder.

The five baroque chairs in the choir once belonged to Ulrika Eleonora and carry her initials.

The pulpit was built in 1762 in the baroque style by the sculptor Holmin in Västerås.

Apart from the 18th century, the appearance of the church strongly reflects changes made during the 20th century. The most significant of these was the redesigning of the interior in 1905-06 under the leadership of the architect Erik Lallerstedt when the existing floor was installed with the colour scheme and art nouveau decorations that has given the church its nickname, Rosenkyrkan, the Rose Church.

Michael Söderlundh

– Människan bär sina minnen. Även i djupt personliga erfarenheter finns drag som är gemensamma med andras – mönster av upplevelser, som förenar och blir till kollektiva minnen. Jag vill låta olika världar mötas i ett berättande måleri, där motiv och färger väcker frågor om människors minnen och möjligheter.

En av Michael Söderlundhs stora målningar i Sala Kristina kyrka har titeln "Det kollektiva minnet". En hamn träder fram – som i gränslandet mellan det förflutna och framtiden. Havsvågor skvätter upp mot piren som skyddar hamnbassängen där mystiska skuggor sträcker ut sig. En lanternas tycks sända sitt ljus ut i kosmos. Staden är inte synlig – kanske är skuggorna i själva verket minnen av en mänsklig civilisation som försvinner ut i vattnet. I målningens ytterkanter tronar organiskt växande vegetation – som naturens väktare, beredda att strida för livet självt. Konstnären ger inte svar: Han undrar försynt, lyfter våra tankar på färd.

Vattendrag, vägar, mötesplatser återkommer i Michael Söderlundhs måleri. Motiven väcker ofta en lockelse att stiga in i bilden, bli delaktig i en vandring, förändring, utveckling. Väl där får vi räkna med att möta hinder – överraskande, ofta oroande, motrörelser och speglingar: Mellan hitom och bortom är tillvaron rågad av oföruddsda trösklar och vägskal.

Målningen "Gränsstation" är sedan årtionden under utveckling. Minnet av Berlins ingenmansland har förfinats till en allmängiltig plats där spåren av människan – uppbyggda miljöer – kontrasterar naturens träd och grönska. Både skala och skuggverkan är förvridda – som om tiden är ur led.

Michael Söderlundh är född 1942 i Solna, uppvuxen i Leksand, utbildad vid Konstakademien i Köpenhamn, och sedan länge verksam i Stockholm.

Genom Sjätte sinnet blir Michael Söderlundhs prövande hållning till individ och kollektiv, till natur och civilisation en tillgång för alla som besöker Sala Kristina kyrka. I grunden handlar hans symbolladdade måleri och suggestiva landskap – inte minst – om vad det innebär att vara en mänsklig och ansvarstagande människa.

Michael Söderlundh

Three of Michael Söderlundh's paintings can be seen in Sala's Kristina Church. A harbour looms into view on the border between the past and the future The kollektiva minnet (The collective memory). Are mysterious shadows the memory of a human civilisation that has slid into the sea? The artist believes we all bear memories that are similar and unite to become collective memories. His symbolic paintings may be about what it is to be a human and responsible person.

Water, roads, meeting places are themes that run through works. They invite you to step into the picture and participate and meet the challenges. In Gränsstation (Border Post), a work in progress for the past decade, the memory of Berlin's no man's land is refined to a universal place where traces of mankind – buildings – contrast with nature's trees and greenery. In Den andra gäspningen (The second yawn) the presence of people is evident, deep in thought in a common arena.

Michael Söderlundh was born in 1942 and studied at the Royal Swedish Academy of Fine Arts in Copenhagen.

Mats Lodén

Katedralbygget – ett konkrement, Den blå katedralen... Kärt barn har många namn. I midsommartid reses Mats Lodéns mäktiga konstverk i Sala stadspark. Som en symbol för mänsklig strävan sträcker katedralen sig mot skyn. Den är blåare än sommarhimlen, öppnare än de modigas drömmar, en scen och salong laddad med möjligheter. I sin gestalt är den både stark och bräcklig.

– Under många år hade jag närt idén att göra ett vägglöst rum med metaforiska dimensioner. Tankar om motsättningen mellan rörelse och förstelning, samspelet mellan människans lokala tillhörighet och det globala inspirerade och lockade. Svenska kyrkans kulturstipendium, utdelat vid kyrkomötet 2008, blev startnyckel till ett omfattande konstnärligt arbete som började med själva konstruktionen av katedralen och ständigt utvecklas genom verkets möte med människor på nya platser och i olika sammanhang.

Sommaren 2013 blir "Den blå katedralen" den sjätte kyrkan i Sjätte sinnet – en plats för ensam vila och eftertanke, ett altare vid friluftsgudstjänst, en arena för andakt, akrobatik, poesi, politik och andra initiativ som får människor att mötas.

– Konkrement kan vara uttryck för förstelning i en organism. Växa samman är en annan betydelse. Nu bär jag drömmen att katedralen ska få oss att släppa loss tankar och känslor så att vi – med respekt för varandra – växer samman.

En kyrkobyggnad utan väggar och tak vidgar vyerna, öppnar inför världsalldet. Beträktaren kan bli en aktör som träder fram, unik och på samma gång blott ett ens av allt levande som delar ansvaret för vår planet.

För den som färdas genom Dalarna är Mats Lodéns lysande blå konstverk i Säter och Gagnef välkända och uppskattade landmärken. "Ett tecken från stjärnorna" välkomnar till Säter, med yxans stränga form och hela vintergatans lockelse. Stiligt och genialt enkelt uttrycks Dalälvarnas förening i Gagnef.

Mats Lodén

The Blue Cathedral, a building without walls or roof, is being built in Sala town park around midsummer. As a symbol for human aspiration, Mats Lodén's massive work of art stretches up into the heavens and opens the onlooker's mind to take in the whole universe. The striking ultramarine colour – bluer than a summer sky – comes from his artist grandmother and is used in his other major works at Säter and Gagnef.

While making a strong impression, the Blue Cathedral also appears fragile. "The idea of a room without walls with metaphorical dimensions had been growing in my mind for many years," Lodén explains. "The idea of movement and rigidity, the interplay between a person's local affiliations and the universal were fascinating and inspiring."

The project took off after Lodén received an arts grant from the Church of Sweden in 2008. Five years later the Blue Cathedral became a site for solitary rest and reflection, an arena for reverence and recreation, poetry and politics – anything that brings people together.

Mats Lodén was born in 1951 in Stockholm and now lives in Insjön.

Fakta

Sjätte sinnet³

Arrangör: Svenska kyrkan i Västerås stift i samverkan med Avesta, By, Norberg-Karbenning, Sala och Västerfärnebo-Fläckebo församlingar

Initiativtagare: Stiftsstyrelsen i Västerås stift.

Samverkanspart: Länskonst Dalarna, Landstinget Dalarna, och Konst i Västmanland, Landstinget Västmanland

Projektgrupp:

Karin Perers, *Svenska kyrkan, ordförande*
Jordi Arkö, *Länskonst Dalarna*
Linda Wallenberg, *Konst i Västmanland*
Kristina Wikström Hedman, *curator*

Konstnärssurval: Kristina Wikström Hedman efter dialog med projektgruppen.

Konstkatalog

Omslag: Detalj av Roland Backlunds och Yngve Mauritssons konstverk i Karbenningens kyrka. Foto: Yngve Mauritsson.

Text, kort om konstnärer, sid 8-9: Kristina Wikström Hedman

Text, kyrkobeskrivningar: Ulrika Beskow

Text, konstnärsporträtt: Karin Perers

Engelskspråkiga sammanfattningar: Richard Emery, Fair Copy

Redaktör: Karin Perers

Formgivning: Åke Paulsson

Tryck: åtta45

ISBN: 978-91-979840-6-5

© Svenska kyrkan i Västerås stift 2013

Svenska kyrkan
VÄSTERÅS STIFT

The Sixth Sense³

Organisers: The Swedish Church in the Diocese of Västerås in collaboration with the parishes of Avesta, By, Norberg-Karbenning, Sala and Västerfärnebo-Fläckebo

Promoter: The Board of the Diocese of Västerås

Partners:

County Art committee Dalarna, Dalarna County Council, and Art in Västmanland, Västmanland County Council

Project group:

Karin Perers, Swedish Church, *Chairperson*
Jordi Arkö, *County Art committee Dalarna*
Linda Wallenberg, *Art in Västmanland*
Kristina Wikström Hedman, *curator*

Artist selection: Kristina Wikström Hedman in consultation with the project group

The Sixth Sense

Now that the Diocese of Västerås opens its churches for the third time for contemporary art with the theme The Sixth Sense, the visitor has a unique opportunity for contemplation. In a place shaped in bygone times by the expression of the most profound questions of our existence, we meet a modern expression of life's struggle. What symbols do artists use to express hope and how does all this affect us?

The Sixth Sense is a way for the church to be in a new time. Not just in the sense of opening in a new way for the congregation. It is a way for the staff to develop. Talking about art is an art ... Listening is the most important skill. And the sixth sense talks without words.

Lisbeth Gustafsson, journalist, former cultural secretary of Church of Sweden

Exhibitions open 19 May to 1 September 2013

Opening times for the churches

Avesta Church

Weekdays 09.00-16.00

Saturdays 09.30-16.00

Sundays 09.00-13.00

Booking for other times: 0226-504 45 or 070-243 99 50

By Church

Every day 09.00-16.00

21 - 28 July, By cultural week, of By, www.slankvicku.se

Information, Ingrid Öberg Hägg, 070-399 93 06

Fläckebo Church

Every day 09.00-16.00

Karbennings Church

Every day 12.00-17.00

Saturdays 29 June and the whole of July, summer concert at 18.00.

Free admittance. Every day in July, Café Amanda, open 13.00-17.00

The Kristina Church in Sala

Weekdays 10.00-13.00

Saturdays and sundays open during services and concerts.

The paintings by Michael Söderlundh will remain in the church until 15 September.

The Blue Cathedral

The sculpture is being erected in Sala town park at midsummer. It will remain there until the middle of September.

Sjätte sinnet ³

När Västerås stift för tredje gången öppnar kyrkorna för samtidskonst på temat Sjätte sinnet erbjuds besökaren en unik möjlighet till fördjupning. I rum formade av äldre tiders uttryck för existensens djupaste frågor får vi möta vår tids uttryck för livets brottnig. Vilka är de existentiella frågorna idag? Vilka symboler väljer konstnärer för att uttrycka hopp och mening? Vad händer med oss själva i dessa yttre och inre möten?

Ett kulturprojekt som Sjätte sinnet är ett kreativt sätt att vara kyrka i en ny tid. Inte bara i den meningen att kyrkorna är öppna och tillgängliga på ett nytt sätt för sina medlemmar. Det är också en möjlighet till utveckling för kyrkans egna medarbetare och förtroendevalda. Samtal om konst är en konst... Att lyssna är dialogens viktigaste färdighet. Och det sjätte sinnet talar ju utan ord.

Lisbeth Gustafsson, journalist, tidigare kultursekreterare i Svenska kyrkan

Utställningen pågår 19 maj – 1 september 2013

Kyrkorna i Sjätte sinnet är öppna:

Avesta kyrka

Alla vardagar kl. 9.00-16.00

Lördagar kl. 9.30-16.00

Söndagar kl. 9.00-13.00

Bokning av besök annan tid m.m. via pastorsexpeditionen

0226-504 45 eller 070-243 99 50

By kyrka

Alla dagar kl. 9.00-16.00

Onsdagar i juli månad finns guide på plats kl. 11-15.

21-28 juli firas kulturveckan "Slånkvicku" i By socken med flera

program varje dag i kyrkan. Se www.slankvicku.se. För guidning

annan tid, kontakta kyrkoherde Ingrid Öberg Hägg,

tel. 070-399 93 06.

Fläckebo kyrka

Alla dagar kl. 9.00-16.00

Karbennings kyrka

Alla dagar kl. 12.00-17.00

Lördagar 29 juni och i hela juli, öppet till kl. 18.00,

då sommarkonsert bjuds.

Alla dagar i juli fr.o.m. kl. 13 välkomnar Café Amanda bredvid

kyrkan. Hembakat bröd, toast, våfflor, kaffe, te och saft. Foto-

utställning med bilder av Mats Källstig. Friluftsgudstjänster vid

Café Amanda, 14 och 28 juli kl. 14.00

Sala Kristina kyrka

Alla vardagar kl. 10.00-15.30

Lördagar och söndagar öppet i anslutning till gudstjänster,

konserter och kyrkliga förrättningar. I hela juli finns värd på plats i

kyrkan. Gudstjänster med anknytning till Sjätte sinnet, se

www.svenskakyrkan.se/sala

Michael Söderlundhs konstverk visas 19 maj-15 september.

Blå katedralen

Öppen dygnet om fr.o.m. midsommar.

Till midsommar reses Mats Lodéns konstverk i Sala stadspark.

Friluftsgudstjänst vid katedralen söndag 14 juli kl. 11.00